

L'OCASIÓ PERDUDA DE LLUÍS M. TODÓ
Isidor Cònsul

Lluís M. Todó, El joc del mentider. Columna. Barcelona, 1994

La segona novel·la de Lluís M. Todó, El joc del mentider, és una obra de concepció intel·ligent que llisca amb eficàcia per una trama de referències cultes i un desplegament estructural ordit fins al darrer detall. Les tres parts de la història, que l'autor anomena actes com si es tractés d'una representació teatral, tenen un tractament literari que les singularitza, i la novel·la camina per un doble temps interior i exterior que va des de la primavera dels inicis fins a l'hivern de l'epíleg.

El primer tram del relat és cobert per un joc de mentides que acaba fent la roda i mossegant-se la cua com els llucets. Un tomb, però, que afavoreix l'encontre dels mentiders centrals de la novel·la: un dissenyador gràfic, un hereu escampa i un professor universitari, tots tres del ram de l'aigua i carregats amb una sensibilitat convulsiva i a flor de pell. Són, alhora, representants tronats i tòpics de l'univers gai barceloní, els de la banda més refinada i culta, de la segona meitat dels setanta.

La trobada del tercet és a l'origen del segon acte i aboca a la plenitud de l'estiu. Els amants ocasionals han esdevingut amics, volen fer d'aprenents de llibertí i decideixen de posar per escrit, i fer-ho circular epistolament, les experiències viscudes durant la dinàmica d'unes vacances que dispersen el trio: un resta a Barcelona, l'altre viatja a Grècia i el tercer es reclou en un mas familiar a les comarques tarragonines. La segona part de la novel·la, doncs, es converteix en un contrapunt més reposat al dinamisme del primer acte i s'arma amb una riquesa narrativa -per les històries que s'hi expliquen- a estones excel·lent. I si en bona part de la novel·la hi plana l'ombra de Gide,

en el doble tombant del primer al segon acte i d'aquest cap al tercer, també s'imposa un altre referent de coneguda modernitat, Les liaisons dangereuses, de Choderlos de Laclos. Lluís Todó és un escriptor de reconeguda formació francesa i, a banda de l'evidència de la feina de traductor, el detall ja fou ponderat per la crítica amb motiu de l'estrena narrativa a Els plaers ficticis (1991).

El tercer acte aplega un doble desencís: desengany del lector per una novel·la que no sap culminar un plantejament que fins ara rodava amb una inusual brillantor, (evidentment em refereixo a la meva experiència lectora), i desencant, també, per uns protagonistes que havien arribat a creure que la seva podia ser una aventura anticonvencional i transgressora. Acabat l'estiu i encarats a planificar la temporada de tardor, el tercet creu que ha arribat el moment de dur a la pràctica els projectes de llibertinatge, exploració moral i narració que ens havien reunit allà mateix un parell de mesos abans. (...) Es tractava, insistia jo una altra vegada, de trencar totes les barreres, tots els límits... Però no se'n surten, pobrets. La tercera part de la història, emboirada de grisor tardoral, assenyala el fracàs del projecte. La novel·la perd gas i potència, a parer meu perquè hi manca reflexió i perquè hi sobren moltes dosis de la mateixa botifarra homosexual que ha acompanyat el lector des de les primeres pàgines de la història. La cosa no passa d'un esforç costumista per retratar l'ambient gai barceloní que culmina en una festa esbojarrada en un pis de la Plaça Reial. I tot assenyala que es tracta d'un dels saraus que hi organitzava el transformista i pintor naïf José Luis Pérez Ocaña. La pretesa indagació moral i la transgressió no passa d'un joc de paraules i l'aventura només ha estat, també, una capitomba semàntica: el mer plantejament de l'aventura. L'hivern de la novel·la, les pàgines de l'epíleg, es lamenta que, sense adonar-se'n, els tres amics retornaven al paisatge moral i estètic de què tant havíem abominat en els temps de la nostra aventura.

EL SUCRE CANDI DELS PREMIS

En la campanya publicitària que promociona el llibre, El joc del mentider es presenta com el finalista del darrer Premi Sant Jordi, raó que facilita, ni que sigui sintèticament, una comparació amb La salvatge, d'Isabel-Clara Simó. I més encara quan, segons aquest crític, cap de les dues novel·les no acaba d'arrodonir-se en un conjunt prou convincent. Tot i això, em sembla que el desvallestament global és menor en el cas del finalista i, per contra, el canemàs i la intel·ligència narrativa semblen superiors als de l'obra guardonada. En fi, que Santa Llúcia hi ajudi una mica més, a no ser que hagi quedat ja ben clar que el premi Sant Jordi tira més per la banda del comerç que no pas per la literatura.

Tot i això, a Todó li flaqueja el sentit de la llengua. Fet i fet ja li trontollava en la traducció de Madame Bovary que algun innocent va qualificar d'esplèndida. És un nivell de llengua que, pel meu gust, abusa de la gent "guapa", els "novios" i altres floretes de la galaxia lighth. Ja suposo que és una aposta concreta de l'autor i el problema tampoc no és ben bé aquest. Trobo més greu la duresa de certes expressions i el poti-poti amb altres confusions i castellanismes, a banda d'un desgavell important en l'ús dels pronoms febles. Apunteu alguns pinyols de mostra: "monyeca" en el sentit de canell, "entregar", en el de lliurar, "moreno", per morè, "antros", per antres, i "desmelenada" en el sentit d'escabellada o despentinada. Opino que és una llàstima, sobretot en una novel·la que té un component culte important i una notable dosi d'eficàcia narrativa.

Haver quedat finalista del Sant Jordi no ha estat, doncs, l'única possibilitat perduda per Lluís M. Todó. Per la canonada del tercer acte se li ha escapat molta feina, i una bona correcció lingüística hauria millorat substancialment la retòrica, el significant, que és un dels debats interns de la novel·la. O potser caldria dir-ho com l'inefable teòric mallorquí: "es

significantttt, es significantttt..."

Isidor Cònsul

(Compte correctors!!. Respecteu aquests "es significantttt" (amb tres "t"))